

УДК 929:2-726.1(477.83)''174/180''В. Старожинський

**ВІКТОР ВАСИЛЬ СТАРОЖИНСЬКИЙ (1740–1808) –
ПРОТОІГУМЕН ГАЛИЦЬКОЇ ПРОВІНЦІ ЧСВВ І
ЖОВКІВСЬКИЙ АРХИМАНДРИТ**

Олег ДУХ

Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра давньої історії України та архівознавства

У результаті першого поділу Речі Посполитої значна частина василіянських монастирів опинилися в кордонах Австрійської імперії. У 1780 р. вони були об'єднані у Галицьку провінцію Найсвятішого Спасителя. Впродовж 1785–1797 рр. її протоігуменом був Віктор Василь Старожинський. Завдяки його енергійним зусиллям низка василіянських обителів була врятована від ліквідації. У розвідці зроблена спроба реконструювати біографію цієї непересічної особи, опираючись передовсім на неопубліковані матеріали.

Ключові слова: Віктор Старожинський, протоігумен Галицької провінції, жовківський архимандрит, ігумен Львівського монастиря Св. Юра, провінційна капітула.

Остання чверть XVIII ст. була досить непростим періодом в історії Чину Святого Василя Великого (ЧСВВ). В результаті трьох поділів Речі Посполитої василіянські монастирі опинилися в складі різних держав. Обителі, розташовані на теренах Галичини, що входила до складу Імперії Габсбургів, у 1780 р. були об'єднані у провінцію Найсвятішого Спасителя, першим настоятелем якої став Атанасій Пйотровський. На провінційній капітулі 1785 р. його наступником був обраний Віктор Василь Старожинський. Його урядування припало на доволі непростий час, коли активізувалася касаційна політика австрійського уряду супроти василіянських монастирів.

Особа Віктора Василя Старожинського є практично не зноюю в українській історіографії. Здебільшого його ім'я згадується у наукових дослідженнях принагідно, зокрема у працях М. Коссака¹, Ю. Пелеша², А. Петрушевича³ та В. Хотковського⁴. Коротку біографію Старожинського підготував для "Польського біографічного словника" О. Дух⁵. Ця розвідка має на меті в загальних рисах реконструювати життєпис цієї непересічної особи. При її підготовці було використано насамперед неопубліковані матеріали. Найбільшу цінність становлять монастирські хроніки, насамперед тих обителів, з якими був пов'язаний Віктор Василь Старожинський – у Підгірцях⁶, Львові (Св. Юра)⁷ та Жовкві⁸. Важливе значення для реконструкції життєвого шляху ченця має також його біографія, поміщена в каталозі василіян, що походить з другої половини XVIII – початку XIX ст.⁹

Майбутній протоігумен Галицької провінції ЧСВВ народився 18 серпня 1740 р. у с. Старі Богородчани Галицької землі Руського воєводства (тепер Богородчанського р-ну Івано-Франківської обл.) в сім'ї ієрея Василя та його

дружини Маріанни (Марії). Під час Святої Тайни Хрещення отримав як і батько ім'я Василь¹⁰. З джерел відомо про його рідного брата – Андрія Старожинського (1742/1743 р. н.), котрий також обрав шлях священничого служіння: 31 березня 1756 р. він отримав з рук камінського каштеляна Станіслава Коссаковського презенту на парафію Пресв. Тройці у м. Богородчани, а 23 березня 1757 р. у Крилосі львівський єпископ Лев Шептицький уділив йому ієрейських свячень¹¹. Середню освіту разом із завершеним курсом філософії Василь Старожинський здобув у колегії отців єзуїтів у Станіславові¹². Слід зазначити, що станіславівські єзуїти відкрили курс граматики ще у 1716 р., поетики і риторики – наступного року, а дворічний курс філософії – ще через рік. Кількість учнів у навчальному закладі у різні роки коливалася від 200 до 400 осіб¹³.

Після завершення філософських студій Василь Старожинський 18/29 червня 1765 р. прийняв обличчя і розпочав новіціат у монастирі отців василіян у Почасві. Вічні обіти склав у цій же обителі 23 червня / 4 липня 1766 р., у надвечір'я свята Різдва Івана Хрестителя, прийнявши чернече ім'я Віктор¹⁴. Впродовж 1766–1770 рр. здобував теологічну освіту у монастирі Св. Юра у Львові¹⁵. Перед початком навчання владика Лев Шептицький уділив йому спершу дияконських (8/19 вересня 1766 р.), а згодом й ієрейських (15/26 жовтня 1766 р.) свячень¹⁶. Наприкінці третього року навчання, 30 червня / 11 липня 1769 р., о. Віктор Старожинський разом із о. Северином Янковським провели у Святоюрському монастирі публічний диспут. Їх опонентами були не знані з імені отці єзуїти і театинці¹⁷.

Наприкінці вересня 1770 р., після завершення теологічних студій у Львові, Віктор Старожинський був призначений на посаду проповідника у Підгорецькому монастирі¹⁸. Проте з огляду на епідемію, яка панувала в околиці, він не одразу дістався на місце призначення і впродовж п'яти місяців перебував у Золочеві. До Підгорець добрався лише у березні наступного року¹⁹. Впродовж свого майже дворічного перебування в цій обителі належно виконував визначений йому обсяг обов'язків проповідника. З монастирської хроніки довідуємося, що 11/22 червня 1771 р., в надвечір'я свята Св. Онуфрія Пустельника, Старожинський виголосив у монастирській церкві урочисту проповідь з нагоди відпусту²⁰. Наступного року, з огляду на відсутність запрошеного на відпуст проповідника, капуцина із сусіднього Олеська, сам виголосив проповідь уже безпосередньо в день свята²¹. 8/19 березня 1772 р., під час Божественної Літургії, яку очолив о. Онуфрій Братковський, протоігумен Руської провінції Покрову Пресвятої Богородиці, Віктор Старожинський від імені чернечої спільноти урочисто привітав з нагоди іменин добродія обителі – Юзефа Жевуського, дрогобицького старосту і власника Олеська²².

У січні цього ж року Старожинський був обраний ченцями Підгорецького монастиря делегатом Берестейської генеральної капітули ЧСВВ (2–20 лютого 1772 р.), на яку він відбув разом із о. Салюцієм Коблянським, підгорецьким ігуменом, та о. Самуїлом Єдлінським, віциньським ігуменом²³. У серпні 1772 р.

завершилося півторарічне перебування Віктора Старожинського у Підгірцях. 29 серпня / 9 вересня, у день свята Усікновення Голови Св. Івана Хрестителя, за участі численних гостей відбулася урочиста Божественна Літургія, а опісля прощальний прийом, організований отцем-проповідником. Цього ж дня він відбув до маєтностей яблонівського старости Марціна Ліпського²⁴ на посаду вчителя його дітей²⁵.

Наприкінці 1773 р. Старожинський був переведений до монастиря Св. Івана Милостивого у Загайцях, де отримав призначення на посаду корепетитора філософії. На той час в обителі перебувало п'ятеро братів-схоластиків, якими опікувався ще один професор філософії²⁶. У вересні 1774 р., після перенесення василіянських філософських студій із Загаєцької обителі до монастиря Воздвиження Чесного Хреста у Луцьку²⁷, сюди також прибув на посаду корепетитора філософії Віктор Старожинський. Впродовж першого року перебування у Луцьку він також виконував обов'язки проповідника²⁸. У вересні 1775 р. Старожинського було призначено професором філософії. Разом з тим, впродовж двох наступних років він виконував обов'язки вікарія монастиря²⁹. Після завершення трирічного перебування у Луцьку о. Віктор у вересні 1777 р. був переведений на посаду професора теології до Кам'янець-Подільського монастиря, де одночасно він також виконував обов'язки вікарія³⁰. Наприкінці серпня 1778 р. Старожинський полишив терени Речі Посполитої і повернувся в Галичину, де отримав посаду професора теології у монастирі Св. Юра у Львові³¹. Впродовж наступного двадцятиліття він буде тісно пов'язаний зі столицею Королівства Галичини та Володимирії. 22 листопада 1780 р. з рук о. Боніфация Кровницького, настоятеля обителі Св. Онуфрія у Львові, о. Віктор Старожинський отримав офіційний лист, у якому повідомлялося про призначення його ігуменом Святоюрського монастиря. Будучи настоятелем обителі, він часто провадив реколекції та духовні науки для ченців, а також виголошував проповіді в кафедральному соборі³².

Істотні зміни в житті Чину Святого Василя Великого і самого Старожинського настали у 80-х рр. XVIII ст. На Тороканській генеральній капітулі (1780) було прийнято рішення про утворення двох нових провінцій. Василіянські монастирі, що опинилися в Галичині, були об'єднані у провінцію Найсвятішого Спасителя. Отже, львівська обитель Св. Юра, яка тривалий час належала до Руської провінції Покрову Пресвятої Богородиці і настоятелем якої був Віктор Старожинський, опинилася у складі нової адміністративної одиниці. Однак, зміни на цьому не завершилися. Згідно з розпорядженням австрійської адміністрації, провінція Найсвятішого Спасителя мала бути розділена на дві частини – львівську і перемишльську, відповідно до адміністративного поділу Греко-Католицької Церкви в Галичині³³. 28 березня 1783 р. львівський єпископ Петро Білянський призначив Віктора Старожинського комісаром і генеральним візитатором василіянських монастирів на території Львівської єпархії³⁴. Протоігуменом Галицької провінції надалі залишався, обраний на Тороканській капітулі,

о. Атанасій Пйотровський, котрий, однак, відтепер здійснював опіку лише над обителями, розташованими в межах Перемишльської єпархії. У червні 1783 р. відбулася капітула, у якій взяли участь ігумени лише тих монастирів, що були розташовані на території Львівської єпархії. Згідно з волею делегатів цього зібрання, патроном їхньої “провінції” мав стати Св. Онуфрій, а осідком протоігумена мав бути Львів³⁵. Формально львівську частину провінції Найсвятішого Спасителя очолив Віктор Старожинський. Проте на підставі аналізу опрацьованих джерел можна ствердити, що аж до наступної капітули, яка відбулася у 1785 р., він ніколи не підписував документів як протоігумен, а лише як комісар та візитатор³⁶. В другій половині 1783 та впродовж наступного року Старожинський провів низку візитацій підпорядкованих йому монастирів. Ним були, зокрема, візитовані обителі у Львові (Св. Онуфрія), Крехові, Золочеві, Улашківцях та Задарові³⁷. Впродовж 1783–1785 рр. він видав низку офіційних листів, скерованих до ігуменів василіянських монастирів на території Львівської єпархії. Зокрема, 11 грудня 1784 р. ним був підписаний лист, у якому, відкликаючись до розпоряджень австрійської адміністрації, Старожинський зобов’язав чернечі спільноти обирати ігуменів самостійно на трирічний термін³⁸. Наприкінці цього ж року монахами Львівської Святоюрської обителі він був обраний ігуменом на другий, цього разу трирічний, термін³⁹.

На початку 1785 р. василіяни на території Галичини знову отримали дозвіл на об’єднання усіх своїх обителей в одну провінцію. 4/15 травня 1785 р. у монастирі Св. Юра у Львові відбулася провінційна капітула, на якій Віктор Старожинський був обраний протоігуменом об’єднаної Галицької провінції Найсвятішого Спасителя⁴⁰. 20 вересня цього ж року він видав розлогий лист, у якому, покликаючись на приписи чернечих уставів та конституцій генеральних капітул, давав вказівки стосовно виконання монаших обітів⁴¹. Впродовж 1787–1790 рр. Старожинський доклав чималих зусиль, аби порятувати ті василіянські монастирі у Галичині, які згідно з рішенням австрійської влади мали бути скасовані. Збереглися численні листи протоігумена до органів державної влади, в яких він виступає з аргументами на користь існування окремих обителей. Завдяки його старанням були врятовані монастирі у Лаврові, Підгірцях, Погоні, Гошеві, Вічині, Улашківцях, Кристинополі, Жовкві та Замості, не вдалося, однак, вберегти Унівську архимандрію⁴². Віктор Старожинський не зумів також отримати дозволу на відновлення у василіянських монастирях філософських і теологічних студій (т. зв. *studia domestica*), оскільки відтепер навчання майбутніх греко-католицьких священиків було зосереджено на теологічному факультеті Львівського університету та у Генеральній греко-католицькій духовній семінарії⁴³. Як свідчать записи у монастирських хроніках, протоігумен Віктор Старожинський під час першого терміну свого перебування на посаді провів низку візитацій підпорядкованих йому обителей, неодноразово відвідував монастирі з нагоди празників та інших урочистостей. 4/15 травня 1791 р. на

черговій провінційній капітулі він був обраний на посаду протоігумена Галицької провінції Найсвятішого Спасителя на подальші шість років⁴⁴.

В часі виконання обов'язків протоігумена Старожинського двічі (у 1787 і 1790 рр.) обирали ігуменом монастиря Св. Юра у Львові⁴⁵. В роки його ігуменського служіння завершився багаторічна суперечка між ченцями обителі та львівськими владиками й крилосом. В травні 1786 р. о. Віктор Старожинський разом із о. Інокентієм Крижановським, вікарієм монастиря Св. Юра, та о. Юліаном Здзюшинським, ченцем цієї обителі, передали представникам церковної влади документи, які зберігалися в монастирському архіві і стосувалися посілостей львівських владик⁴⁶.

Після смерті жовківського архимандрита о. Йосифа Дзьоковського Галицький губерніяльний уряд у травні 1795 р. оголосив конкурс на заміщення цієї вакантної посади. Серед семи кандидатів, які зголосилися, був також Віктор Старожинський. Його кандидатуру підтримали львівський єпископ Петро Білянський та перемишльський владики Антоній Ангелович⁴⁷. Згідно з декретом Губерніяльного уряду за № 17624 від 11 липня 1796 р., Старожинський був номінований на уряд архимандрита⁴⁸. Після завершення терміну перебування на посаді протоігумена 16/27 травня 1797 р. перемишльський єпископ Антоній Ангелович урочисто ввів Старожинського на престол жовківських архимандритів⁴⁹. На початку XIX ст. окрім Старожинського у монастирі постійно перебувало 6–7 ченців⁵⁰. У цей час до міської парафії Різдва Христового у Жовкві, якою опікувалися василіяни, були приєднані три передміські (Пресвятої Тройці, Св. Івана Хрестителя та Різдва Пресвятої Богородиці у Винниках) та одна сільська (у Волі Висоцькій) парафії⁵¹. З часів урядування Старожинського походять численні записи у монастирській книзі відправлених богослужінь за померлих. З неї можемо довідатися, що жовківські василіяни не переставали молилися за упокій добродійців обителі, зокрема, польського короля Яна III Собеського та представників його родини⁵². У 1803 р. Андрій Стоянович, дідич сіл Сопошин і Мацошин, записав обителі на власних маєтностях 10.000 зл. у старих банкнотах за умови сплати василіянам 5 % щорічної провізії. Водночас він зобов'язав їх служити щоквартально співану Літургію і Парастас, щотижня читану Літургію, а щосуботи молебень до Богородиці або до Ісуса Христа⁵³. У липні 1803 р. Старожинський взяв участь у черговій капітулі Галицької провінції ЧСВВ, що відбулася у Крехові. Делегати запропонували його як кандидата на уряд протоігумена або консультора, однак він так і не отримав необхідної кількості голосів⁵⁴. Після смерті Порфирія Скарбека Важинського Старожинський розглядався також як одним із претендентів на посаду холмського унійного єпископа, однак, також безуспішно⁵⁵. Завершив свій життєвий шлях багатолітній протоігумен Галицької провінції ЧСВВ і жовківський архимандрит 8 березня 1808 р. у Жовкві⁵⁶.

Серед письмової спадщини Віктора Василя Старожинського, окрім офіційного листування, вдалося виявити та ідентифікувати лише декілька текстів проповідей

його авторства, що походять з 80-х рр. XVIII ст. Це є проповіді на наступні свята: Св. Апостолів Петра і Павла, бл. Йосафата Кунцевича, а також на Томину неділю. Усі три написані по-польськи, і лише вступні цитати зі Святого Письма подані церковнослов'янською мовою, проте в латинській транслітерації. У тексті проповіді на урочистість Св. Апостолів Петра і Павла є посилення як на Св. Івана Золотоустого, так і на Західних Отців – Св. Бернарда з Клерво і Св. Томи Кемпійського⁵⁷. Проповідь на Томину Неділю автор виголосив в 1789 р. в церкві Св. Юра, а наступного року, ймовірно, василіянин о. Доротеї Михальський⁵⁸.

VICTOR VASYL STAROZYNSKYI (1740–1808) – PROVINCIAL SUPERIOR OF THE GALICIAN PROVINCE OSBM AND ARCHIMANDRITE OF MONASTERY IN ZHOVKVA

OLEH DUKH

Ivan Franko National University of Lviv,
Department of Ancient History of Ukraine and Archival Studies

A great number of Basilian monasteries appeared within the boundaries of the Austrian Empire as a result of the first division of the Polish-Lithuanian Commonwealth. In 1780 they were united in the Galician province of the Holy Saviour. Victor Starozynski was its Provincial Superior in 1785–1787. Dozens of monasteries were saved from dissolution thanks to his efforts. In this research, an attempt is made to reconstruct a biography of this remarkable person, which is based primarily on unpublished materials.

Key words: Victor Starozhynski, Provincial Superior of the Galician province, Archimandrite of monastery in Zhovkva, Father Superior of St George Monastery in Lviv, provincial chapter.

¹ Коссак М. Короткий погляд на монастири и на монашество руске, отъ заведеня на Руси віры Христовой ажъ по нинішное время / М. Коссак // Шематизмъ провинціи Св. Спасителя Чина Св. Василя Великого въ Галиціи. – Львовъ, 1867. – С. 326–328, 349.

² Pelesz J. Geschichte der Union der Rutenischen Kirche mit Rom von den aeltesten zeiten bis auf die gegenwrt / Julian Pelesz. – Würzburg; Wien, 1881. – Т. II. – Р. 737–738.

³ Петрушевичъ А. Сводная Галичско-русская летопись с 1772 до конца 1800 года / Антон Петрушевичъ. – Львов, 1889. – С. 138, 214, 228, 400–401, 411; той самий. Дополнення ко сводной Галичско-Русской Летописи съ 1772 по 1800 / Антон Петрушевичъ. – Львовъ, 1897. – С. 68.

⁴ Chotkowski W. Redukcje monasterów bazylijskich w Galicji / Władysław Chotkowski. – Kraków, 1922. – S. 22, 24–26, 40–56.

⁵ Duch O. Storożyński (Starożyński) Bazyli, w zakonie Wiktor / Ołeh Duch // Polski Słownik Biograficzny. – Warszawa; Kraków, 2006. – Т. 44/1. – З. 180. – S. 131–132.

⁶ Львівська національна наукова бібліотека України ім. Василя Стефаника (далі – ЛННБУ), ф. 3 (Монастирі василіян), од. 308.

⁷ Там само. Од. 103.

⁸ Там само. Од. 366.

⁹ Там само. Од. 436.

¹⁰ Там само. Арк. 193.

¹¹ Національний музей імені Андрея Шептицького у Львові (далі – НМЛ), Ркл–80, арк. 84зв; Ркл–1052, арк. 1.

¹² ЛННБУ, ф. 3. од. 436, арк. 193.

¹³ Encyklopedia wiedzy o jezuitach na ziemiach Polski i Litwy 1564–1995 / oprac. L. Grzebień. – Kraków, 1996. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://jezuici.krakow.pl/cgi-bin/rjbo?b=enc&n=6363&q=0>.

¹⁴ ЛННБУ, ф. 3. од. 436, арк. 193.

¹⁵ Там само. Од. 103, арк. 6; од. 436, арк. 193.

¹⁶ Там само. Од. 436, арк. 193.

¹⁷ Там само. Од. 103, арк. 4зв.

¹⁸ Там само. Арк. 6; од. 436, арк. 193.

¹⁹ Там само. Од. 308, арк. 56.

²⁰ Там само.

²¹ Там само. Арк. 58.

²² Там само. Арк. 57зв.

²³ Там само. Арк. 57–57зв.

²⁴ Впродовж свого життя Марцін Ліпський займав низку посад: буського мечника (1750–1766), жидачівського гродського писаря (з 1751 р.), белзького гродського писаря (з 1755 р.), белзького підстарости (1761–1773), буського підстоля (1766–1782). У 1769 р. він разом із дружиною, Терезою Марковською гербу Боньча, викупили у Потоцьких яблонівське староство. Подружжя спільно мали дітей: Софію, Анну, Стефана-Мавриція, Войцеха і Яна. Помер у 1782 р. (Urządniczy województwa bełskiego i Ziemi Chełmskiej XIV–XVIII wieku. Spisy / oprac. H. Gmiterek i R. Szczygieł pod red. A. Gańsorowskiego. – Kórnik, 1992. – S. 84 92, 242).

²⁵ ЛННБУ, ф. 3, од. 308, арк. 58; од. 436, арк. 193.

²⁶ *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni Provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1773 à Mense Septembri ad Septembrem 1774 Anni.* – К. 11v; ЛННБУ, ф. 3, од. 436, арк. 193.

²⁷ Філософські студії функціонували у Луцькому монастирі принаймні від 1743 р. Після пожежі, яка сталася в обителі у 1761 р., вони були перенесені до Загаєць. Після завершення відбудови монастиря у 1774 р. було прийнято рішення відновити навчання філософії у Луцьку (Wołyniak [Giżycki J. M.]. *Spis klasztorów unickich bazylianów w województwie wołyńskim* / Jan Marek Giżycki. – Kraków, 1905. – S. 53–54, 110).

²⁸ *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni Provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex Anno 1774 in Annum 1775.* – К. 7; ЛННБУ, ф. 3. од. 436, арк. 193.

²⁹ *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni Provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus Ex Anno 1775 in Annum 1776.* – К. 6v; *Catalogus monasteriorum Ordinis Sancti Basilii Magni Provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae cum residentibus in iis Religiosis Patribus et Fratribus ex dispositione Religiosissimi Patris Domini Josephi Morgulec in Capitulo Unioviae celebrato electi Superioris Provincialis Confectus, ex Anno 1776 in Annum 1777.* – К. 5v.

³⁰ *Catalogus Professorum Ordinis S. Basilii Magni Provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae juxta ordinem alphabeticum Monasteriorum ex Anno 1777 in Annum 1778.* – К. 2; ЛННБУ, ф. 3, од. 103, арк. 24; од. 436, арк. 193.

³¹ *Catalogus Professorum Ordinis S. B. Magni Provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae juxta Ordinem Alphabeticum Monasteriorum ex Anno 1778 in Annum 1779.* – К. 5v; ЛННБУ, ф. 3, од. 103, арк. 24; од. 436, арк. 193; Петрушевич А. Дополнення... – С. 68.

³² ЛННБУ, ф. 3, од. 103, арк. 28, 38.

³³ *Коссак М.* Короткій поглядь... – С. 326; *Pelesz J.* Geschichte der Union... – P. 736–737; Нарис історії Василянського Чину Святого Йосафата. – Рим, 1992. – С. 314; *Nabywaniec S.* Diecezja przemyska greckokatolicka w latach 1772–1795 / Stanisław Nabywaniec // Premisla Christiana. – Przemysl, 1992/93. – Т. 5. – С. 224.

³⁴ ЛННБУ, ф. 3, од. 103, арк. 44зв–45; од. 132, арк. 49; од. 436, арк. 193; Коссак М. Короткій поглядь... – С. 326.

³⁵ *Коссак М.* Короткій поглядь... – С. 326–327; *Pelesz J.* Geschichte der Union... – P. 737; Нарис історії... – С. 624.

³⁶ ЛННБУ, ф. 3, од. 113, арк. 35зв–36; од. 132, арк. 49зв–50; од. 308, арк. 98зв–99, 100–100зв, 103зв; од. 809, арк. 14зв.

³⁷ Там само. Од. 121/1, арк. 13зв; од. 132, арк. 49зв; од. 809, арк. 14зв.

³⁸ Там само. Од. 308, арк. 105–105зв.

³⁹ Там само. Од. 103, арк. 49; од. 436, арк. 193.

⁴⁰ Там само. Од. 103, арк. 49зв, 106зв; од. 121/1, арк. 21; од. 132, арк. 49зв; од. 306, арк. 27; од. 436, арк. 193. Порівняй: *Коссак М.* Короткій поглядь... – С. 328, 349; *Pelesz J.* Geschichte der Union... – P. 738; *Ваврик М.* Лаврівська хроніка (1771-1882) / Михайло Ваврик // Записки Чина св. Василя Великого. – 1954. – Т. 2 (8). – Вип. 1–2. – С. 409; *Nabywaniec S.* Diecezja przemyska... – S. 224; *Шкраб'юк П.* Крехів. Дороги земні і небесні / Петро Шкраб'юк. – Львів, 2002. – С. 126; *Петрушевич А.* Сводная Галичско-русская летопись... – С. 228.

⁴¹ ЛННБУ, ф. 3, од. 663/13, арк. 36–39; од. 103, арк. 50–52зв; од. 132, арк. 50–53.

⁴² *Chotkowski W.* Redukcje monasterów... – S. 40–48.

⁴³ Ibid. – S. 47–48.

⁴⁴ ЛННБУ, ф. 3, од. 308, арк. 123; од. 436, арк. 193; Коссак М. Короткій поглядь... – С. 349.

⁴⁵ ЛННБУ, ф. 3, од. 436, арк. 193.

⁴⁶ Там само. Од. 103, арк. 53зв; Петрушевич А. Сводная Галичско-русская летопись... – С. 138.

⁴⁷ *Chotkowski W.* Redukcje monasterów... – S. 24–25.

⁴⁸ ЛННБУ, ф. 3, од. 366, арк. 46–46зв, 56зв.

⁴⁹ Там само. Од. 121/1, арк. 29зв.

⁵⁰ Там само. Од. 1254/3, арк. 12–30зв.

⁵¹ Там само. Од. 366, арк. 48, 51зв–52.

⁵² Там само. Од. 1416, арк. 14–27, зворотний бік: 8зв–10.

⁵³ Там само. Од. 366, арк. 53зв–55.

⁵⁴ Там само. Од. 130, арк. 12–18.

⁵⁵ *Gil A.* Chelmska diecezja unicka 1596-1810. Dzieje i organizacja / Andrzej Gil. – Lublin, 2005. – S. 128.

⁵⁶ НМЛ, Ркл–631, арк. 21; ЛННБУ, ф. 3, од. 365, арк. 4; од. 366, арк. 56зв; од. 372, арк. 4; од. 388^a, арк. 5; од. 404, арк. 5зв; од. 436, арк. 193; *Chotkowski W.* Redukcje monasterów... – S. 26.

⁵⁷ ЛННБУ, ф. 3, од. 636/4, арк. 1–2зв; од. 637/2, арк. 1–4.

⁵⁸ Там само. Од. 637/2, арк. 1.